

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip Macedonia	Voronezh State University Russia

Прва меѓународна научна конференција Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

Ф И Л К О F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип Штип Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Нецати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

Јазично уредување
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Софија Заболотнаја (руски јазик)
Бильана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија
Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование
(1; 2016 ; Штип)

Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција
филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник
статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта
2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific
Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце
Делчев”, 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9

1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц
(1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија,
култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International
Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна
конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)
а) Културологија - Собери
COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгария)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь

Татьяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP.....	17
2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	23
3. Vabic – Vjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN	33
4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ	41
5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ	51
6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61
7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА	71
8. Бијелиќ Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	81
9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ	93
10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ	101
11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	111
12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ»	119
13. Гилова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ	125
14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЈА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА	135
15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS	147
17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE	155
18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА	163
19. Дѳгтева Јрославна - ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА	171
20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	179
21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE	185
22. Донеv Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ	191
23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ	199
24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ	209
25. Заболотная Софђа - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА	217
26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ).....	225
27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!»)	231
28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS	237
29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	247
30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР	255
31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ	263
32. Iliev Krste, Pop-Zarjeva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES.....	275

33. Иљина Татјана - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	283
34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS.....	291
35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH.....	297
36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH	307
37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	315
38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА“ – „ИЗГУБЕНА“ НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО.....	323
39. Јорданов Кири, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК.....	333
40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА	345
41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	351
42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ“ НА ТОЛСТОЕВАТА „АНА КАРЕНИНА“ И НА „АНА“ НА ЈОВАН КОТЕСКИ).....	357
43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	365
44. Кеџан Ана - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS.....	377
45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ.....	385
46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА.....	393
47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН».....	401
48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАΖАНОВСКИ.....	409
49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЈА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).....	417
50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК.....	423
51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ	431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	439
53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	449
54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA	457
55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME	463
56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR.....	475
57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ	483
58. Леонтиќ Марија - A1 и A2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА	489
59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	501
60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ	509
61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ’РСЕ“ И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	515
62. Мануковска Татјана – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЈАГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	523
63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА)	533
64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА	541
65. Меркулова Ирина, Марьяна Розенфельд - ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ	549
66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ	555
67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ	565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ	573
69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ	581
70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	591
71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНИЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА	605
72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	615
73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА	623
74. Недюрмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КAVKAZA	631
75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА	639
76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА	645
77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЛГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	655
78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК	663
79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ	669
80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ»	681
81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ)	691
82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	699
83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ	707
84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ	713
85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ	719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO	727
87. Pop-Zarjeva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES	741
88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ	749
89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ).....	759
90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА	765
91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	775
92. Пухова Татјана - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ	785
93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD	797
94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ	805
95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР.....	817
96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН»)	825
97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	829
98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ.....	839
99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE.....	857
100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH	863
101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	877
102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ	887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван, Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И СПОРТОТ	899
104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ	905
105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЕКСПОНИРОВАНИЕ КАК ХУДОЖЕСТВЕННА ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ.....	915
106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка - ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК.....	923
107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЪ“ НА МАКЕДОНСКИ	933
108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ ВАРИЕТИТИ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL”.....	943
109. Тернова Татјана - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЈА А. МАРИЕНГОФА В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА»	951
110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА ДЕНЕС	959
111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE D’HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.....	971
112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЈА РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	979
113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	989
114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ	997
115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК: AGENDA И VITET	1017
116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК	1029
117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ...» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ».....	1035
118. Холина Дарња - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ У.Б. ЙЕЙТСА.....	1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ	1053
120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ	1063
121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ	1071
122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРΟΣЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА	1079
123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН	1089
124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ	1097
125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	1103
126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА»).....	1109
127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	1117

LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER

Violeta Moretti

Assistant Professor, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia,
vmoretti@unipu.hr; violeta_moretti@hotmail.com

Abstract

Using several examples from different periods of Croatian neo-Latin literature, this paper attempts to demonstrate that proverbs could serve as a means of cultural transfer in two directions – not only from a well-established Latin tradition to other languages under its influence, but also in the opposite way, from a vernacular culture to neo-Latin literature. In the history of European culture the Latin language played a major role in the transmission of Roman and Greek antiquity – neo-Latin literature of various periods, as well as vernacular literatures, operated within the generic frames structured long before their time and these frames were gradually more or less reshaped to fit the changes in the needs and tastes of more recent literary ages. The role of Latin in transmitting literary, scientific, spiritual and other developments throughout the Latinophone world is a well-known fact. Writing in Latin provided poets and scholars with an opportunity to share their ideas with the rest of the Latin-speaking world and, in some cases, it gave them a chance to become a part of the common European heritage. In the same way proverbs or wise thoughts – these representations of knowledge and notions of truth specific to various oral cultures – incorporated in Latin texts by their writers, whether spontaneously or deliberately, were able to contribute to the corpus of Western literature. Without attempting to track their further destiny, this paper points out the possibility of the existence of such cases.

Key words: *proverbs, neo-Latin, Croatian literature, European literature*

'The die is cast' – this ancient Roman saying was attributed to the Roman dictator Gaius Julius Caesar by the Roman historian Suetonius in the 1st century AD. Suetonius narrates how Caesar pronounced his famous *Iacta alea est* after he had led his army across the Rubicon river in northern Italy.¹ The phrase has

¹ Plutarch, in his "Life of Pompey", 60.2.9, wrote that Caesar 'calling out in Greek to the bystanders these words only, "Let the die be cast," [...] set his army across.' Engl. translation by Bernadotte Perrin. This saying can be traced back to the Greek playwright Menander. For further information on this phrase see: "Alea iacta est." *Wikipedia: The*

resounded vastly over space and time and has been adopted into many European languages – always indicating that the point of no return has been passed. Why? When Ceasar and his army crossed the Rubicon it meant that he stepped over the border, thus entering Italy and consequently starting a civil war against the Optimates party – the event that led to great changes in the history of the Roman world and finally to the birth of the Roman Empire.

To take another example, originating from Virgil's 10th Eclogue: *Omnia vincit amor* (*Virg. Eclog.* 10, 69) – 'Love conquers all', we can only confirm the universality of these phrases uttered a long time ago and expressing what we all tend to see as common human notions of truth. No doubt, authors from the past saw the truthfulness and expressivity of these phrases as we do today and they incorporated them into their texts for the same reason. Once uttered and accepted, they became a part of the European cultural heritage.

The role of neo-Latin in sharing proverbs²

In the history of European culture the Latin language played a major role in the transmission of Roman and Greek antiquity, and as a part of it, its sayings and wise thoughts were transferred, too. The important point in the history of this transfer was the appearance of *Adagiorum chiliades tres* by Erasmus of Rotterdam (1466-1536), who published, at the beginning of the 16th century, an expanded edition of his collection of adages (i.e. proverbs and wise thoughts) under this title. The book numbered more than 3000 adages, divided in three parts, each one of them introduced with a proverb: *Amicorum communia omnia* (Among friends all is in common), *Festina lente* (Make haste slowly) and *Herculei labores* (The labours of Hercules). Andrew Taylor in his article "Erasmus – The *Adagia*, and the Assimilation of the Literary Culture of Classical Antiquity" explains how for Erasmus the 'enduring, encapsulated wisdom was [...] commonplace in nature, generally dissociated from any originating authority but subject to contextual application'.³ Erasmus 'underlined the Pythagorean origin of *Amicorum communia omnia* in his expansion of that adage' and, as Taylor puts it, 'argued that this wealth was common property testifying to the amicitia which bound together scholars in the great enterprise of negotiating the classical tradition'.⁴

The *Adagia* of Erasmus were among the defining works of humanism, and the one that confirmed the role of adages as ornaments of discourse. Although neo-Latin literature evolved in accord with the needs and tastes of more recent literary periods, ancient Latin adages remained in frequent use, side by side with

Free Encyclopedia. Wikimedia Foundation, Inc., 29 Aug. 2016. Web. 3. Sept. 2016. <https://en.wikipedia.org/wiki/Alea_iacta_est>

² The term 'proverb' is used here for any concise and formulaic expression of wisdom or a wise thought. The word 'adage' is used as its synonym in this paper.

³ Taylor, Andrew, "Erasmus – The *Adagia*, and the Assimilation of the Literary Culture of Classical Antiquity", *Brill's Encyclopaedia of the Neo-Latin World*, Brill: Leiden – Boston 2014, 973-4.

⁴ *Ibidem*.

biblical proverbs. As Christophe Geudens and Toon Van Hal indicated in their paper on early modern vernacular proverbs and the role of neo-Latin, following the course laid by Elisabeth Piirainen, 'neo-Latin may have served as an intermediary for the exchange of proverbs in the different vernacular languages'. The neo-Latin authors in the early modern age used to translate vernacular proverbs in Latin, and thus trigger and promote the spreading of proverbs around Europe.⁵ Thus the Latin language remained the means of sharing among neo-Latin scholars.

Proverbs in a text

In order to illustrate some specific points we will adduce several examples from Croatian literature. The first is the 17th century historian and polymath Paulus Ritter Vitezović (1652-1713). In his Latin verse epistles he addressed various persons, mostly those from the territory of the Holy Roman Empire. Although he used only a limited number of proverbs, many of them can be traced back to their ancient origins in works of classical Greek and Roman authors. For example, the elegiac couplet *Vidimus et quoties Monachum malè dogma secutum, / Pelle sub agnina delituisse lupum* (Vitezović I. 9, 125-126)⁶ refers to the proverb stating that beneath a lamb's skin often lurks a wolf. This thought, today inseparably incorporated in the European phraseology, was first attested in its literary form in Classical antiquity in the fable named "The wolf in sheep's skin", written by the Greek author Aesop (c.620-564 BC). The same thought can be found in the Bible too, in the Gospel of Matthew: *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* (Matt. 7.15) meaning 'Beware of false prophets, who come to you in sheep's clothing, but inwardly are ravenous wolves.'

In Vitezović's verses we can see how adages could be treated in neo-Latin literature. His couplet *Vel fors candorem quocunque errore notavit? / Errare est hominis. Fare, quid istud habet.* (III. 41, 7-8)⁷ contains the adage *Errare est hominis* – 'It's human to err.', but we see no signs that would point to citing someone else's words. Although proverbs were generally marked in neo-Latin literature, sometimes their insertion in a text is not indicated at all. The idea that it is human to err was recorded in more or less similar form in many different

⁵ Geudens, Christophe – Van Hal, Toon: "The use of proverbs in the Neo-Latin World. Did Neo-Latin function as an intermediary for phraseological exchange between the vernacular languages?", oral paper and handout at the *International Congress of the International Association for Neo-Latin*, Vienna 2-7 August 2015. See also: Tournoy, Gilbert – O. Tunberg, Terence, "On the margins of latinity? Neo-latin and the vernacular languages", *Humanistica Lovaniensia – Journal of Neo-Latin Studies*, vol. XLV – 1996, 134-174.

⁶ Jovanović, Neven – Stepanić, Gorana – Moretti, Violeta. "Ritter Vitezović, Epistolae, TEI XML Edition." *Open Science Framework*. Web. 3. Jun 2016. <osf.io/bcqzm>.

⁷ *Ibidem*.

Roman authors such as, among others, Cicero⁸, as well as in early Christian authors like Hieronymus⁹ and Augustin. The latter referred to this proverb saying in one of his *Sermons* "To err was human but to remain in error because of passion is diabolic."¹⁰

A deliberate attempt to share folk wisdom

The next Croatian author to be mentioned wrote several works aiming to preserve and share the treasure of vernacular adages. In his *Fabulae ab Illyricis adagiis desumptae*, Đuro Ferić (1739-1820), born in the Dubrovnik Republic, translated various vernacular proverbs into Latin, but he went even further and, in the manner of Aesop and Roman Phaedrus, created Latin fables based on them. The book was published in Dubrovnik in 1794. His other book dedicated to adages, entitled *Adagia Illyricae linguae fabulis explicata*, is still unpublished, but the sheer volume of his work illustrates the amount of effort invested in the recording of vernacular proverbs. We have chosen several examples from the published book. The first is *Junačka mati prva zaplače* or, in Latin, *Flet prima mater, cui sit audax filius*. In English, the meaning is 'A hero's mother cries first', expressing the idea that the mother of a brave man is the first to lose her son. It can be found in various Croatian online collections of proverbs and wise thoughts¹¹.

The next proverb to serve as an example is much more common: *Ne mogu biti i vuci siti i kozlići na broju. / Nequeunt esse et lupi saturi, et haidi integro numero*. A loose translation could be 'It's impossible for both the wolves to be satiated and none of the goats missing', which corresponds to the English *You can't eat your cake, and have it too*. To give another example from Ferić's fables, we choose *Nijedna tuga samodruga / Calamitas nunquam unica advenit*, meaning 'Calamity never comes alone'. In contemporary Croatian it has a different form – *Nesreća nikad ne dolazi sama*. – but the underlying concept and literal meaning is the same. This proverb is used widely today, in Croatia as well as all over the European cultural sphere. Is it because the neo-Latinists used to read Ferić's fables and share this proverb among themselves? The answer is certainly negative. Although Ferić wrote that he was translating 'Illyric', i. e. Croatian, proverbs into Latin, this adage is attested as early as the 5th century BC, where it appears in one of Euripides' tragedies. The fact that an adage that originated from classical antiquity is found among his vernacular ones points to one of the features of

⁸ *Cuiusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis in errore perseverare* (Cic. Phil. 12. 5).

⁹ *Errasse humanum est* (Hieronymus Epist. 57. 12).

¹⁰ Who referred to this proverb saying in one of his *Sermons* "To err was human but to remain in error because of passion is diabolic." *Humanum fuit errare, diabolicum est per animositatem in errore manere* (August. Sermones 164. 14).

¹¹ The pages do not cite the sources, so it was impossible to confirm whether they were taken from Ferić's book or collected them from contemporary oral sources.

proverbs and sayings – when recognised as 'truthful' by the majority, they are adopted to form a natural part of a particular culture.

There is still research to be done before we can identify the range of sharing the vernacular proverbs among Croatian neo-Latinists and the contribution of 'Illyric' proverbs to the whole of European proverbial corpora. The question of how much Ferić managed to become a part of this tradition and whether his translation of these proverbs into Latin made them any bit more available to a broader readership still has to be answered. So far we can say with certainty that he tried to do so as he chose Latin as the means of promoting the treasures of popular culture. The evidence comes from his Latin verse epistles to foreign scholars working on folk poetry Michael Denis and J. von Müller in 1798, and to M. Cesarotti in 1804 (printed in 1997), drawing their attention to 'Illyrian' folk treasure¹².

Several reasons might have blocked the road of cultural transfer of proverbs recorded by Ferić. Just to give an example of how uneven his possibilities to share this treasure were compared to his contemporaries from more powerful cultures and languages, we will introduce a well-known name from the other end of Europe – the English Christian mystic William Blake (1757-1827). His work *The Marriage of Heaven and Hell* (1790-1793) includes the 'Sayings of the Devil', which are not proverbs from an oral folk culture but his own inventions. Here are some of them: *The road of excess leads to the palace of wisdom; You never know what is enough unless you know what is more than enough; Opposition is true Friendship*, etc. – ideas which are frequently quoted today.

In comparison to Ferić, Blake had many obvious advantages – he wrote in English and was English, which provided him with a much broader range of readers (the usage of Latin was rapidly decreasing at the time).

The game of reinterpretation

My last example is quite recent and shows how proverbs can be fruitful material for reinterpretation, in this case when given a comic twist. In his 1990 musical release the controversial Croatian rock composer Franci Blašković of the *Gori Ussi Winnetou* band sings: *Mens sana in malvasia Istriana*. Blašković is notorious for his multilingual lyrics, combining local Croatian and Italian dialects with Croatian and Italian standard languages as well as various other idioms, thus creating an intriguing linguistic mixture. Comical impression is just one of the effects it attains, dwelling on the edge of rudeness but never losing his sharp wits. In the afore-mentioned Latin adaptation of an adage Blašković paraphrases the verse from Juvenal's Satires *Mens sana in corpore sano* (*Juv. Sat.* 10, 356), replacing 'a healthy body' with 'Istrian malvasia' (a variety of grapes an vine

¹² "Ferić, Đuro." *Hrvatska enciklopedija*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Web. 3. Sept. 2016: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=19288>.

typical of Istria, where Blašković comes from). So instead of 'A healthy mind in a healthy body' Franci gives us 'A healthy mind in homemade wine.'

Another famous quotation, this time from Caesar¹³, *Gallia pacata est.* – meaning that the Roman province of Gaul has finally been pacified, that is, brought under Roman rule – has been reinterpreted by the same author into *Histria špakata est.* *Špakata* is a local word meaning broken, and with this he draws on Caesar's sentence to aptly comment on the contemporary political situation in Istria, divided among Croatia, Slovenia and Italy.

The adduced example is here just to give a hint of how an old saying can be reinterpreted and given a new meaning. Will it ever spread to a community broader than just the Istrian county, or Croatia? Not likely. The force that gives strength to sharing a cultural good is lacking here. Amidst the vortex of globalisation the huge opportunities of receiving are not matched by equal opportunities of contributing. One end of cultural transfer seems to be blocked.

Conclusion

Adages could serve as a means of cultural transfer in two directions – not only from a well-established Latinist tradition to other languages, but also in the opposite direction, from a vernacular culture to neo-Latin literature. How much exactly they have managed to do so still remains to be explored. One of the examples given in this paper shows that some effort to share vernacular proverbs using the Latin language has been done. As for the cases of reinterpretation of old proverbs, as in Blašković's case, they represent a vivid addition to the already existing corpora of proverbs and sayings, probably doomed to die soon enough with hardly any chance to resist, being buried under the evergrowing pile of pop-culture products.

References

- Blake, William, *The Marriage of Heaven and Hell*, John W. Luce and Company: Boston 1906, 13-21.
- Ferić Gvozdenica, Đuro *Fabulae, versio electronica* (1794), (ed. Sanja Perić Gavrančić), <http://www.ffzg.unizg.hr/klafil/croala/cgi-bin/navigate.pl?croala.401>.
- Geudens, Christophe – Van Hal, Toon: "The use of proverbs in the Neo-Latin World. Did Neo-Latin function as an intermediary for phraseological exchange between the vernacular languages?", paper at the *International Congress of the International Association for Neo-Latin*, Vienna 2-7 August 2015.
- Gori Ussi Winnetou, *Mens Sana In Malvasia Istriana*, Helidon: Ljubljana 1990.
- Jovanović, Neven – Stepanić, Gorana – Moretti, Violeta. "Ritter Vitezović, Epistolae, TEI XML Edition." *Open Science Framework*. Web. 3. Jun 2016. <osf.io/bcqzm>.
- Taylor, Andrew, "Erasmus – The Adagia, and the Assimilation of the Literary Culture of Classical Antiquity", *Brill's Encyclopaedia of the Neo-Latin World*, Brill: Leiden – Boston 2014, 973-4.

¹³ From the letter in which he informed the Roman Senate of his victory over Vercingetorix in 52 BC.

Tournou, Gilbert – O. Tunberg, Terence, "On the margins of latinity? Neo-latin and the vernacular languages", *Humanistica Lovaniensia - Journal of Neo-Latin Studies*, vol. XLV – 1996, 134-174.